

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu w języku	polskim	Aktualne problemy badań społecznych
	angielskim	Current Issues in Social Research

1. USYTUOWANIE PRZEDMIOTU W SYSTEMIE KSZTAŁCENIA

1.1. Sekcja ¹	Sekcja nauk społecznych
1.2. Dyscyplina ²	Nauki o polityce i administracji
1.3. Forma kształcenia	Stacjonarna
1.4. Poziom kształcenia	Szkoła Doktorska
1.5. Osoba przygotowująca kartę przedmiotu	dr hab. Rafał Dudala, prof. UJK
1.6. Kontakt	rafal.dudala@ujk.edu.pl

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

2.1. Rodzaj przedmiotu ³	Przedmiot specjalistyczny w dyscyplinie
2.2. Język wykładowy	Język polski

3. SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

3.1. Forma zajęć ⁴	wykład
3.2. Liczba godzin ⁵	15 h wykładów
3.3. Miejsce realizacji zajęć	Zajęcia w pomieszczeniu dydaktycznym UJK
3.4. Forma zaliczenia zajęć	Zaliczenie z oceną
3.5. Metody dydaktyczne	Wykład problemowy z prezentacją multimedialną, dyskusja kierowana, analiza przypadków, praca z tekstami źródłowymi, prezentacja projektów badawczych
3.6. Wykaz literatury	podstawowa • Krauz-Mozer, B., Ścigaj, P. (red.) (2013). <i>Podejścia badawcze i metodologie w nauce o polityce</i>. Kraków: Księgarnia Akademicka. • della Porta, D., Keating, M. (red.) (2008). <i>Approaches and Methodologies in the Social Sciences: A Pluralist Perspective</i>. Cambridge University Press. • Elman, C., Gerring, J., Mahoney, J. (red.) (2020). <i>The Production of Knowledge: Enhancing Progress in Social Science</i>. Cambridge University Press. • Salganik, M. J. (2018). <i>Bit by Bit: Social Research in the Digital Age</i>. Princeton University Press.

¹ Sekcja nauk humanistycznych, nauk społecznych, nauk ścisłych i przyrodniczych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu, nauk o sztuce.

² Historia, językoznawstwo, literaturoznawstwo, nauki medyczne, nauki o zdrowiu, nauki o polityce i administracji, nauki prawne, nauki o bezpieczeństwie, pedagogika, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki biologiczne, nauki chemiczne, nauki fizyczne, nauki o Ziemi o środowisku, sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, sztuki muzyczne.

³ Przedmiot ogólny, przedmiot dziedzinowy w sekcji, przedmiot dyscyplinowy w sekcji, przedmiot specjalistyczny w dyscyplinie.

⁴ Ćwiczenia, wykład, seminarium.

⁵ Zgodna z programem kształcenia w Szkole Doktorskiej.

		• Christensen, G., Freese, J., Miguel, E. (2019). <i>Transparent and Reproducible Social Science Research: How to Do Open Science</i>. University of California Press.
	uzupełniająca	• Groves, R. M., Fowler, F. J., Jr., Couper, M. P., Lepkowski, J. M., Singer, E., Tourangeau, R. (2009). <i>Survey Methodology</i>. Wyd. 2. Wiley. • Beach, D., Pedersen, R. B. (2019). <i>Process-Tracing Methods: Foundations and Guidelines</i>. Wyd. 2. University of Michigan Press. • Grimmer, J., Roberts, M. E., Stewart, B. M. (2022). <i>Text as Data: A New Framework for Machine Learning and the Social Sciences</i>. Princeton University Press. • Gao, Y., Lee, D., Burtch, G., Fazelpour, S. (2025). Take caution in using LLMs as human surrogates. <i>Proceedings of the National Academy of Sciences</i>, 122(24), e2501660122. DOI: 10.1073/pnas.2501660122. • ALLEA (2023). <i>Europejski kodeks postępowania w zakresie rzetelności badawczej</i>. Wydanie poprawione 2023, wersja polska. Berlin: ALLEA. DOI: 10.26356/ECOC-Polish.

4. CELE, TREŚCI I EFEKTY UCZENIA SIĘ

4.1. Cele przedmiotu (z uwzględnieniem formy zajęć) C1. Pogłębienie wiedzy o współczesnych problemach badań społecznych oraz ich znaczeniu dla nauk o polityce, z uwzględnieniem pluralizmu perspektyw teoretycznych, interdyscyplinarności i wpływu przemian społecznych, politycznych oraz technologicznych na kształtowanie problemów badawczych. C2. Rozwinięcie zdolności krytycznej oceny badań naukowych, obejmującej analizę założeń teoretycznych, sposobów konceptualizacji i operacjonalizacji pojęć, jakości danych, zasadności wnioskowania oraz możliwości przenoszenia ustaleń między odmiennymi kontekstami społeczno-politycznymi. C3. Przygotowanie do samodzielnego projektowania i uzasadniania strategii badawczych adekwatnych do oryginalnych problemów naukowych, z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń podejść jakościowych, ilościowych i mieszanych oraz wykorzystania danych cyfrowych i narzędzi sztucznej inteligencji. C4. Kształtowanie odpowiedzialności i refleksyjności badawczej poprzez pogłębienie znajomości zasad etyki, rzetelności naukowej i otwartej nauki, a także rozwijanie świadomości społecznych konsekwencji badań, obowiązku ochrony ich uczestników oraz potrzeby rzetelnego komunikowania wyników i ograniczeń analiz.	
4.2. Treści programowe W1. Współczesne przemiany społeczne i polityczne a kierunki badań społecznych. Polaryzacja, nierówności, migracje, przemiany demokracji i transformacja cyfrowa jako obszary identyfikowania problemów badawczych. Rozróżnienie problemu społecznego i problemu naukowego. Relacje między społeczną doniosłością zagadnienia, luką w wiedzy i oryginalnością badań. Pluralizm epistemologiczny: wyjaśnianie przyczynowe, rozumienie znaczeń i krytyka społeczna. Możliwości i ograniczenia współpracy interdyscyplinarnej w badaniach politologicznych. W2. Konceptualizacja i pomiar złożonych zjawisk społeczno-politycznych. Budowanie i krytyczna analiza pojęć na przykładzie demokracji, populizmu, zaufania i uczestnictwa politycznego. Relacje między definicją teoretyczną, wskaźnikami i materiałem empirycznym. Trafność i rzetelność pomiaru, konstruowanie indeksów oraz niepewność ocen eksperckich. Porównywalność wyników między państwami, grupami społecznymi i okresami. Ryzyko rozciągania pojęć i stosowania kategorii nieadekwatnych do badanego kontekstu.	

W3. Wnioskowanie i wyjaśnianie w badaniach społecznych. Rozróżnienie opisu, interpretacji, przewidywania i wyjaśniania przyczynowego. Korelacja a przyczynowość; problem zmiennych zakłócających, odwrotnej przyczynowości i doboru przypadków. Logika eksperymentów, badań quasi-eksperymentalnych i obserwacyjnych. Analiza mechanizmów przyczynowych z wykorzystaniem śledzenia procesu. Łączenie metod jakościowych i ilościowych, triangulacja oraz interpretowanie rozbieżnych wyników. Granice uogólniania ustaleń.

W4. Reprezentatywność i jakość danych w badaniach opinii oraz zachowań politycznych. Dobór prób probabilistycznych i nieprobabilistycznych. Problemy dostępności respondentów, odmów udziału, wykluczenia cyfrowego i samoselekcji w panelach internetowych. Wpływ sposobu zadawania pytań, trybu badania i aprobaty społecznej na uzyskiwane odpowiedzi. Możliwości i ograniczenia ważenia danych. Krytyczna interpretacja sondaży, danych administracyjnych i badań porównawczych.

W5. Dane cyfrowe i sztuczna inteligencja w badaniach społecznych. Ślady cyfrowe, media społecznościowe i platformy internetowe jako źródła danych o procesach politycznych. Podstawy logiki komputerowej analizy tekstu i analizy sieci. Selektywność danych platformowych, aktywność kont automatycznych i zależność dostępu do danych od podmiotów komercyjnych. Zastosowania modeli językowych w kodowaniu i analizie materiałów. Walidacja wyników, stroniczość modeli, dokumentowanie ich wersji i sposobu użycia. Odróżnianie danych empirycznych od treści syntetycznych oraz ocena zasadności symulowania respondentów.

W6. Etyka, usytuowanie badacza i bezpieczeństwo badań. Świadoma zgoda, poufność, anonimizacja oraz ryzyko ponownej identyfikacji uczestników. Badanie tematów politycznie wrażliwych, grup marginalizowanych i środowisk trudno dostępnych. Bezpieczeństwo uczestników i badaczy w warunkach konfliktu oraz ograniczeń wolności politycznej. Relacje władzy w procesie badawczym, refleksyjność i konflikty interesów. Etyczne granice korzystania z publicznie dostępnych danych cyfrowych oraz narzędzi sztucznej inteligencji.

W7. Wiarygodność wiedzy, otwarta nauka i społeczna odpowiedzialność badań. Problemy selektywnego raportowania, stroniczości publikacyjnej i dostosowywania analiz do oczekiwanych rezultatów. Rozróżnienie odtwarzania analiz na tych samych danych i replikacji badań z wykorzystaniem nowych danych. Zakres stosowania prerejestracji i planów analizy. Przejrzystość procedur w badaniach ilościowych i jakościowych; udostępnianie danych, kodu i dokumentacji z poszanowaniem poufności. Komunikowanie niepewności oraz granice wykorzystywania wyników badań w debacie publicznej i politykach publicznych.

5. PRZEDMIOTOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Przedmiotowy efekt uczenia się	Doktorant, który zaliczył przedmiot	Odniesienie od efektów uczenia się w Szkole Doktorskiej (zgodnie z programem kształcenia w Szkole Doktorskiej)
w zakresie WIEDZY:		
W01	zna i rozumie w stopniu umożliwiającym rewizję istniejących paradygmatów – światowy dorobek, obejmujący podstawy teoretyczne oraz zagadnienia ogólne i wybrane zagadnienia szczegółowe – właściwe	SD_W01

	dla dyscypliny nauki o polityce i administracji, w której przygotowuje rozprawę doktorską	
W02	zna i rozumie główne tendencje rozwojowe dyscyplin naukowych, w których odbywa się kształcenie, związane z prowadzoną tematyką badawczą lub projektową	SD_W02
W03	zna i rozumie fundamentalne dylematy współczesnej cywilizacji, w tym formułuje ważne, bieżące i nierozwiązane problemy w dziedzinie nauki, w której odbywa kształcenie szczególnie w zakresie dyscypliny nauki o polityce i administracji, w której przygotowuje rozprawę doktorską, w tym w języku obcym	SD_W07
w zakresie UMIEJĘTNOŚCI:		
U01	potrafi zdefiniować cel i przedmiot badań naukowych lub działalności projektowej, formułować hipotezy badawcze w zakresie dyscypliny nauki o polityce i administracji, w której przygotowuje rozprawę doktorską oraz dokonywać krytycznej analizy i oceny wyników badań naukowych, działalności eksperckiej i innych prac o charakterze twórczym oraz ich wkładu w rozwój wiedzy	SD_U01
U02	potrafi wykorzystywać wiedzę z różnych dziedzin nauki do twórczego identyfikowania, formułowania i innowacyjnego rozwiązywania złożonych problemów lub wykonywania zadań o charakterze badawczym lub projektowym	SD_U03
w zakresie KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH:		
K01	jest gotów do myślenia i działania w sposób przedsiębiorczy	SD_K04

6. SPOSOBY WERYFIKACJI OSIĄGNIĘCIA PRZEDMIOTOWYCH EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Przedmiotowe efekty uczenia się	Sposób weryfikacji (+/-)																				
	Egzamin ustny/pismny			Kolokwium			Projekt			Aktywność na zajęciach			Praca własna			Praca w grupie			Inne		
	Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć		
	W	C	S	W	C	S	W	C	S	W	C	S	W	C	S	W	C	S	W	C	S
W01				+						+											
W02				+						+											
W03				+						+											
U01				+						+											
U02				+						+											
K01				+						+											

7. KRYTERIA OCENY STOPNIA OSIĄGNIĘCIA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Forma zajęć	Ocena	Kryterium oceny
-------------	-------	-----------------

Wykład (W) ⁶	3,0	łącznie wynik aktywności (20% oceny) oraz odpowiedzi na pytania (80% oceny) na poziomie 51-60% wg przyjętej punktacji.
	3,5	łącznie wynik aktywności (20% oceny) oraz odpowiedzi na pytania (80% oceny) na poziomie 61-70% wg przyjętej punktacji.
	4,0	łącznie wynik aktywności (20% oceny) oraz odpowiedzi na pytania (80% oceny) na poziomie 71-80% wg przyjętej punktacji.
	4,5	łącznie wynik aktywności (20% oceny) oraz odpowiedzi na pytania (80% oceny) na poziomie 81-90% wg przyjętej punktacji.
	5,0	łącznie wynik aktywności (20% oceny) oraz odpowiedzi na pytania (80% oceny) na poziomie 91-100% wg przyjętej punktacji.

Przyjmuję do realizacji

.....

⁶ Niepotrzebne usunąć.